

INSTRUKCJA O PRZYGOTOWANIU RODZICÓW I CHRZESTNYCH ORAZ O CELEBRACJI CHRZTU DZIECI

Wprowadzenie

Chrzest jest źródłem i początkiem nowego życia w Chrystusie, z którego wyrasta całe życie chrześcijańskie. Wyzwala on z grzechu, jednoczy z Chrystusem oraz wszczepia w Kościół i uzdalnia do pełnienia Jego misji.

Kościół podejmując starożytną praktykę chrztu dzieci, jest świadomy odpowiedzialności, jaką nakłada ten sakrament na całą wspólnotę parafialną, a przede wszystkim na rodziców i chrzestnych. Wymaga to podjęcia wysiłku ich przygotowania. Chodzi przy tym nie tylko o pomoc w podjęciu wszystkich zadań i wymogów związanych z udzielaniem dziecku chrztu, ale także o rozwój wiary samych rodziców i chrzestnych.

Niniejszy dokument przypomina i precyzuje podstawowe zasady związane z przygotowaniem i celebracją sakramentu chrztu dziecka, zawarte w dokumentach Kościoła powszechnego i diecezjalnego.

Miejsce udzielania chrztu

§ 1

Miejszem właściwym udzielania sakramentu chrztu jest kościół parafialny miejsca zamieszkania rodziców dziecka.

§ 2

Na chrzest w innej parafii, jeśli istnieje słuszna przyczyna, należy uzyskać pisemną zgodę proboszcza parafii zamieszkania rodziców i przedstawić ją duszpasterzowi parafii, w której ma odbyć się chrzest dziecka. Taką zgodę, której duszpasterz nie powinien odmawiać, należy poprzedzić życzliwą i taktowaną rozmową duszpasterską przynajmniej z jednym z rodziców dziecka i odpowiednim pouczeniem. Po chrzcie dziecka poza parafią zamieszkania rodziców, rodzice powinni poinformować proboszcza miejsca swego zamieszkania o tym fakcie, celem odnotowania go w kartotece parafialnej.

Zgoda rodziców na chrzest dziecka

§ 3

Nigdy nie należy udzielać chrztu dziecku bez faktycznej wiedzy jego rodziców lub opiekunów prawnych, albo wbrew ich woli.

Do udzielenia chrztu dziecku wystarczy zgoda jednego z rodziców lub opiekunów prawnych.

Zgłoszenie dziecka do chrztu

§ 4

Zgłoszenia dziecka do chrztu należy dokonać najpóźniej trzy tygodnie przed planowanym terminem chrztu. Należy też dążyć do tego, aby przy zgłoszeniu obecni byli ojciec i matka dziecka lub przynajmniej jeden z rodziców.

§ 5

Zgłoszenie chrztu dziecka w kancelarii parafialnej powinien przyjmować tylko duszpasterz.

§ 6

Przy zgłoszeniu duszpasterz sporządza akt chrztu na podstawie danych zawartych w odpisie metryki urodzenia z Urzędu Stanu Cywilnego. Imiona dziecka należy spisać w brzmieniu i kolejności, w jakich występują w tym dokumencie, choćby nie były to imiona świętych i błogosławionych Kościoła.

Pouczenia wiernych na temat chrześcijańskiego sensu imienia należy dokonywać w przepowiadaniu na przestrzeni roku liturgicznego.

Pierwszego zgłoszenia chrztu dziecka nie należy wpisywać od razu do księgi ochrzczonych, lecz sporządzić w odrębnej księdze zgłoszeń do chrztu. Wpisu do księgi ochrzczonych należy dokonać po chrzcie.

§ 7

Podczas zgłoszenia dziecka do chrztu św. duszpasterz w duszpasterskiej, serdecznej i taktownej rozmowie stara się poznać życie religijne środowiska, w której dziecko będzie wychowywane, udziela rad, wskazówek i potrzebnej zachęty. Jeśli to możliwe i o ile zachodzi potrzeba, powinien zachęcić do zlikwidowania zaniedbań religijnych, zachęcić rodziców do przyjęcia Komunii św. w dniu chrztu dziecka oraz pouczyć o chrześcijańskim charakterze uroczystości domowych.

§ 8

Duszpasterz podczas tego spotkania informuje rodziców także o terminie nauki przedchrzcielnej w parafii bądź ustala indywidualną formę przygotowania rodziców i chrzestnych do chrztu dziecka. Sam też podejmuje decyzję o wręczeniu rodzicom i chrzestnym i egzekwowaniu od nich kartek do spowiedzi.

Decyzja o udzieleniu chrztu św. dziecku

§ 9

Ponieważ chrzest – konieczny do zbawienia – jest znakiem i narzędziem uprzedzającej miłości Boga, wyzwalamym od grzechu pierworodnego i dającym udział w życiu Bożym, z zasady nie powinno się dzieciom odmawiać daru tych dóbr. Konieczne są jednak zapewnienia rodziców lub bliskich, uzupełnione w różny sposób w ramach wspólnoty chrześcijańskiej, że ten dar, przez autentyczne wychowanie w zakresie wiary i życia chrześcijańskiego, będzie wzrastał i dojrzewał. Przy braku bądź odrzuceniu takiego zapewnienia – mimo wszelkich podjętych przez duszpasterza starań – chrzest można odroczyć lub go odmówić.

§ 10

Mając na uwadze powyższe wskazania ogólne, w diecezji opolskiej należy przyjąć następujące zasady postępowania:

1. Należy dopuszczać do chrztu wszystkie dzieci zgłoszone przez rodziców lub prawnych opiekunów, jeśli osoby te są wierzące i zobowiązują się do wychowania dzieci w wierze, w której zostaną ochrzczone.
2. Jeżeli jedno z rodziców dziecka jest wierzące a drugie nie, dziecku należy udzielić chrztu.
3. Jeśli o chrzest dziecka prosi matka samotnie wychowująca dziecko, która jest osobą praktykującą, dziecko należy ochrzcić, nie stawiając żadnych dodatkowych warunków ponad te, które stawia się rodzicom dziecka.
4. Jeśli rodzice żyją w związku cywilnym lub w konkubinacie i nie mogą zawrzeć małżeństwa z powodu przeszkód kanonicznych, jednak praktykują swoją wiarę w tym, co jest dla nich możliwe, dziecko należy ochrzcić. W takim przypadku wymagane jest jednak dodatkowe spotkanie duszpasterza z obojgiem rodziców, podczas którego w rozmowie duszpasterskiej duszpasterz odpowiednio pouczy rodziców i uzyska zobowiązanie rodziców do wychowania dziecka w wierze katolickiej. Zobowiązanie to - po taktownej rozmowie duszpasterskiej - powinni złożyć na piśmie według wzoru dołączonego do niniejszej Instrukcji. Duszpasterz – po uwzględnieniu indywidualnych okoliczności każdego z takich przypadków – może odstąpić od żądania pisemnego oświadczenia.
5. Jeśli o chrzest dziecka proszą rodzice żyjący w związku cywilnym lub konkubinacie, którzy nie mają żadnych przeszkód kanonicznych do zawarcia małżeństwa sakramentalnego, należy starać się w szczerzej rozmowie rozpoznać motywy ich postępowania oraz podjąć próbę doprowadzenia ich do zawarcia małżeństwa. Wszystko to jednak musi odbywać się w taki sposób, by nie powstało wrażenie przymusu do zawarcia małżeństwa. Nie należy zatem nigdy żądać od rodziców oświadczenia na piśmie, że zobowiązują się do zawarcia sakramentalnego małżeństwa, traktując takie zobowiązanie jako warunek udzielenia chrztu. W przypadku odmowy zawarcia małżeństwa, nadal nie należy jednoznacznie odmawiać chrztu dziecku. W takim przypadku wymagane jest jednak dodatkowe spotkanie duszpasterza z obojgiem rodziców oraz z rodzicami chrzestnymi, pod-

czas którego w rozmowie duszpasterskiej duszpasterz odpowiednio pouczy rodziców i chrzestnych oraz uzyska od rodziców zobowiązanie do wychowania dziecka w wierze katolickiej, od rodziców chrzestnych zaś gotowość uczynienia wszystkiego, by dziecko zostało wychowane w wierze katolickiej. Zobowiązanie to – w każdym przypadku – po taktownej rozmowie duszpasterskiej rodzice i chrzestni powinni złożyć na piśmie według wzoru dołączonego do niniejszej *Instrukcji*.

6. Jeżeli po roztroprnym zbadaniu sytuacji życiowej rodziców proszących o chrzest dziecka nie ma zupełnie nadziei na wychowanie dziecka w wierze, w której ma otrzymać chrzest, udzielenie sakramentu należy odłożyć, wyjaśniając rodzicom przyczynę takiej decyzji. Jeśliby doszło do takiej sytuacji, która w naszych warunkach należy do rzadkości, każdą decyzję o odłożeniu chrztu duszpasterz winien skonsultować z Wikariuszem Biskupim ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów.

§ 11

Dzieci, które ukończyły 7. rok życia, przed dopuszczeniem do chrztu powinny przejść okres dłuższego przygotowania, czyli katechumenat, którego kształt określa duszpasterz, uwzględniając indywidualne możliwości dziecka i wpisując go np. w przygotowanie do Pierwszej Komunii św. Przygotowanie to jednak powinno obejmować zawsze podstawowe prawdy wiary i znaczenie liturgicznego obrzędu chrztu. Przed chrztem dzieci, które nie ukończyły 14. roku życia, należy uzyskać pisemną zgodę rodziców lub opiekunów prawnych.

§ 12

Mając na uwadze nauczanie Kościoła o konieczności chrztu do zbawienia, w wypadku wątpliwości, co do udzielenia chrztu lub odłożenia go, należy opowiedzieć się za udzieleniem chrztu.

Rodzice chrzestni i świadkowie chrztu

§ 13

Dla każdego dziecka należy wybrać dwoje rodziców chrzestnych: ojca i matkę. Rodzicami chrzestnymi nie mogą być dwie osoby tej samej płci. W nadzwyczajnych przypadkach, wobec braku osób zdatnych do roli ojca lub matki chrzestnej, do udzielenia chrztu dziecku wystarczy chrzestny lub chrzestna.

§ 14

Ze względu na zadanie chrzestnych w wychowaniu dziecka, Kościół stawia im następujące warunki: powinni ukończyć 16 lat (choć duszpasterz może uznać, iż także osoba młodsza godna jest funkcji matki lub ojca chrzestnego), przyjąć sakrament bierzmowania i być katolikami wyznającymi swą wiarę życiem zgodnym z nauką Kościoła. W związku z tym nie można dopuszczać do pełnienia tej funkcji np. osób, które formalnym

aktem wystąpiły z Kościoła, osób żyjących w związkach niesakramentalnym oraz młodzieży nieuczęszczającej na katechizację, która – mimo zachęty skierowanej w duszpasterskiej rozmowie – nie chce zmienić swojej postawy.

§ 15

Wybór chrzestnych należy do rodziców dziecka. Weryfikuje go i potwierdza duszpasterz miejsca ich zamieszkania, wydając odpowiednie świadectwo kwalifikacyjne. W uzasadnionych przypadkach może on zasięgnąć opinii katechety o kandydacie na chrzestnego bądź chrzestną uczęszczających aktualnie na katechezę. Jeśli zaś zachodzi uzasadniona wątpliwość, czy kandydat nie wystąpił formalnym aktem z Kościoła, może zażądać aktualnego świadectwa chrztu.

§ 16

Spotkanie duszpasterza z osobą ubiegającą się o świadectwo kwalifikacyjne, którego życie religijne budzi wątpliwość, powinno być wykorzystane jako sposobność do ewangelizacji przez taktowną rozmowę duszpasterską. Podczas tej rozmowy duszpasterz ma okazję zweryfikować faktyczną kondycję wiary, motywy jej słabnięcia oraz perspektywy i szanse dla życia religijnego, jakie mogą się wiązać z podjęciem przez tę osobę roli ojca lub matki chrzestnej. Wobec rozpoznania takich szans, a jednocześnie przy spełnieniu warunków kanonicznych tj. wiek, przyjęcie sakramentu bierzmowania i życie z wiary, które czasem bywa bardziej poszukiwaniem niż wyznawaniem, duszpasterz powinien skłaniać się ku pozytywnej ocenie zdadności kandydata do roli matki lub ojca chrzestnego i polecić uporządkowanie dotychczasowego życia w sakramencie pokuty.

§ 17

W przypadku rzeczywistego niespełnienia warunków stawianych chrzestnym, nie wolno takiej osoby dopuszczać do bycia świadkiem chrztu. Świadkiem chrztu może być tylko ochrzczony, należący do niekatolickiej wspólnoty kościelnej i tylko razem z chrzestnym katolikiem.

§ 18

Brak przynajmniej jednego chrzestnego stanowi wprawdzie podstawę do odłożenia chrztu, jednak rodzice dziecka we współpracy z duszpasterzem powinni dołożyć wszelkich starań, by ją niezwłocznie wykluczyć.

Katecheza przedchrzcielna

§ 19

Katecheza rodziców i chrzestnych przed chrztem dziecka jest formą katechezy dorosłych. Chrzest dziecka stanowi dla nich okazję do ponownego odkrycia chrztu jako fundamentu chrześcijańskiego życia i do odnowienia więzi ze wspólnotą Kościoła. Dokonuje się to między innymi przez prowadzenie w każdej parafii katechezy dla rodziców i

chrzestnych. Należy usilnie zabiegać, by rodzice i chrzestni uczestniczyli w niej jeszcze przed narodzeniem dziecka.

§ 20

Katecheza rodziców i chrzestnych powinna obejmować trzy tematy: chrzest w perspektywie wiary Kościoła, liturgia obrzędu chrztu oraz rola i zadania rodziców i chrzestnych w wychowaniu w wierze, oraz instrukcję liturgiczną wprowadzającą w owocne przeżycie sakramentu. Do przeprowadzenia katechezy można zaprosić odpowiednio przygotowane osoby świeckie, zaś przeprowadzeniem instrukcji liturgicznej zajmuje się zasadniczo duszpasterz. Spotkania prowadzone przez osoby świeckie mogą stać się nie tylko miejscem przekazu treści doktrynalnych, ale także świadectwa wiary i dzielenia się nim.

§ 21

Rodzice i chrzestni są zobowiązani do udziału w przynajmniej jednej katechezie przedchrzcielnej. Sytuacje nieregularne, o których mowa w paragrafie §10 pp. 4 i 5, wymagają dodatkowego indywidualnego spotkania z duszpasterzem.

§ 22

W większych parafiach katechezy przedchrzcielne powinny odbywać się regularnie ze stałą, np. miesięczną, częstotliwością. W mniejszych wspólnotach mogą być organizowane okazjonalnie, w zależności od potrzeb. Należy jednak dołożyć starań, by spotkania odbywały się w małych kilkusobowych grupach. Nic nie stoi na przeszkodzie, aby w poszczególnych przypadkach, uwzględniając niełatwą sytuację rodziców, zwłaszcza po urodzeniu dziecka, duszpasterz osobiście lub przez swoich współpracowników sam złożył rodzicom wizytę, w ramach której przez wspólną modlitwę i pouczenie przygotował ich do zbliżającego się obrzędu.

§ 23

Uczestnicy katechezy przedchrzcielnej otrzymują zaświadczenie potwierdzające udział w katechezie, którego wzór obowiązuje w całej diecezji opolskiej. Zaświadczenie jest ważne przez okres jednego roku. Po tym czasie, rodzice proszący o chrzest dla kolejnego dziecka i rodzice chrzestni zobowiązani są ponownie wziąć udział w katechezie.

Sprawowanie sakramentu chrztu

§ 24

Liturgia chrztu powinna odbywać się w kościele parafialnym nad chrzcielnicą, zasadniczo w Wigilię Paschalną lub w niedzielę podczas Mszy św. w obecności wspólnoty parafialnej. O taką formę sprawowania chrztu duszpasterze powinni usilnie zabiegać w przepowiadaniu, katechezie, jak i w indywidualnych spotkaniach z rodzicami proszącymi o chrzest dzieci.

§ 25

Szanując poważne racje rodziców i kierując się dobrem dziecka, można wyjątkowo odstąpić od wyżej wymienionych zasad, a więc: (1) udzielić chrztu w kościele filialnym, (2) udzielić chrztu poza niedzielą lub (3) udzielić chrztu poza Mszą św. W przypadku jednak, gdy chrzest odbywa się poza Mszą św. i pod nieobecność wspólnoty parafialnej, w liturgii Mszy św. najbliższej czasowo po liturgii chrztu dziecka, należy włączyć do modlitwy powszechnej intencję nowo ochrzczonego dziecka oraz jego rodziców i chrzestnych.

§ 26

W żadnym przypadku nie powinno się uzależniać formy sprawowania liturgii chrztu od sytuacji życiowej rodziców. Sytuacje nieregularne, o których mowa w § 10, pp. 4 i 5, nie mogą stanowić podstawy decyzji duszpasterza o ograniczeniu formy liturgicznej chrztu dziecka albo o sprawowaniu go poza Mszą św.

§ 27

Zwyczajnym szafarzem chrztu jest biskup, prezbiter i diakon. W niebezpieczeństwie śmierci może udzielić tego sakramentu każdy człowiek. Duszpasterze powinni zadbać o to, by wierni dobrze znali sposób udzielania tego sakramentu. W takim przypadku można posłużyć się tekstami podanymi w diecezjalnym modlitewniku *Droga do nieba*.

§ 28

Podczas liturgii chrztu przy chrzcielnicy powinien stać zapalony Paschał. Troską duszpasterza musi być także jakość wody przechowywanej w chrzcielnicy, która powinna być regularnie wymieniana i po wymianie błogosławiona podczas liturgii chrzcielnej.

§ 29

Liturgię sakramentu chrztu należy sprawować ze zrozumieniem dla symboliki obrzędów, z szacunkiem dla tekstów liturgicznych, bez pośpiechu i z zachowaniem przepisów zawartych w Rytuale. Liturgię Mszy św. lub liturgię chrzcielną można poprzedzić procesją z rodzicami i chrzestnymi od drzwi kościoła dla podkreślenia znaczenia chrztu jako bramy do wspólnoty chrześcijan. Procesją można też poprzedzić sam moment chrztu w przypadku, gdy chrzcielnica znajduje się poza prezbiterium kościoła.

§ 30

Chrzest zaczyna się od obrzędu przyjęcia dzieci. Ukazuje on wolę rodziców albo chrzestnych, którzy proszą o chrzest, i zamiar Kościoła, który chce go udzielić. Wyraża się to przez znak krzyża, jaki celebrans i rodzice kreślą na czole dziecka.

§ 31

Liturgia słowa Bożego zmierza do tego, aby przed udzieleniem sakramentu ożywić wiarę rodziców, chrzestnych i wszystkich obecnych, oraz aby przez wspólną modlitwę wyprosić owoce sakramentu. Liturgia ta składa się z czytania jednego lub kilku wyjąt-

ków z Pisma Świętego, z homilii, po której ma być chwila ciszy, z modlitwy powszechnej kończącej się modlitwą w formie egzorcyzmu. Czytania, z wyjątkiem Ewangelii, dobrze jest już w czasie przygotowania chrztu powierzyć komuś z rodziców lub chrzestnych i dostarczyć mu tekst, żeby miał czas na przygotowanie.

§ 32

Udzielenie sakramentu przygotowuje się bezpośrednio: przez uroczystą modlitwę celebransa, który wzywając Boga i przypominając Jego plan zbawienia, albo błogosławi wodę chrzcielną, albo wspomina o poświęceniu już dokonanym; przez wyrzeczenie się szatana składane przez rodziców i chrzestnych oraz przez wyznanie wiary, które potwierdza celebrans i społeczność, wreszcie przez ostatnie pytanie skierowane do rodziców i chrzestnych.

§ 33

Udzielenie sakramentu chrztu dokonuje się przez trzykrotne polanie wodą głowy dziecka, wypowiedzenie formuły chrzcielnej oraz przez wezwanie Trójcy Przenajświętszej. W kościołach, w których chrzcielnica znajduje się poza prezbiterium, czynności te można poprzedzić procesją od ołtarza do chrzcielnicy.

§ 34

Udzielenie sakramentu chrztu dopełnia się przez namaszczenie krzyżmem, co ma oznaczać włączenie ochrzczonego w królewskie kapłaństwo i dopuszczenie go do wspólnoty ludu Bożego; kończy się włożeniem białej szaty i wręczeniem zapalanej świecy. Biała szata i świeca powinny być przyniesione przez chrzestnych dla każdego dziecka osobno, a po chrzcie zabrane do domu jako pamiątka chrztu.

§ 35

Po obrzędach dopełniających odmawia się modlitwę *Ojcze nasz*. Na zakończenie matki i ojcowie oraz wszyscy obecni otrzymują specjalne błogosławieństwo. Procesja do lub wokół ołtarza przypomina, że wtajemniczenie chrześcijańskie ma być dopełnione przez sakrament bierzmowania i udział w Eucharystii.

Odnotowanie i upamiętnienie chrztu

§ 36

Fakt udzielenia sakramentu chrztu duszpasterz odnotowuje w parafialnej księdze ochrzczonego.

§ 37

Na odrębną uwagę zasługuje kwestia zapisu adopcji w księdze ochrzczonego. Ponieważ adopcja należy do tych czynności prawnych, które wpływają na status kanoniczny danej osoby, powinna być odpowiednio odnotowana w parafialnej księdze

ochrzczonych. Stosunek adopcji dokonany decyzją władzy świeckiej powoduje powstanie pokrewieństwa prawnego, a jednocześnie zrywającej przeszkody małżeńskiej w kanonicznym porządku prawnym. Właściwy zapis faktu adopcji bywa tymczasem problematyczny, gdyż musi on godzić obowiązek zachowania tajemnicy adopcji, na straży której stoi ustawodawstwo państwowe, z drugiej jednak strony powinien zabezpieczać obowiązek sprawdzenia, czy w przypadku osób adoptowanych zamierzających zawrzeć związek małżeński nie zachodzi przeszkoda pokrewieństwa naturalnego - do tego obowiązuje duszpasterza prawo kościelne.

Prawo kościelne pozostawia w gestii poszczególnych konferencji biskupów prawną regulację tej kwestii, gdyż uzależniona jest ona od prawa adopcyjnego, które w poszczególnych państwach różnie rozstrzyga pewne kwestie szczegółowe. Jako że w Polsce konferencja biskupów nie dokonała jeszcze prawnego rozstrzygnięcia tego zagadnienia, każdy taki przypadek należy zgłaszać do Kurii Diecezjalnej w Opolu celem otrzymania reskryptu przedstawiającego w szczegółach sposób załatwienia takiej sprawy, gdyż ze względu na różnice zachodzące w poszczególnych przypadkach adopcji wskazania te mogą być różnej treści.

§ 38

Dokonywanie zmian w księdze ochrzczonych wymaga uprzedniej zgody Kurii Diecezjalnej.

§ 39

Zaleca się, aby duszpasterze przekazywali rodzicom jakąś pamiątkową formę świadectwa przyjęcia chrztu, zaopatrzoną w pieczęć parafii i podpis proboszcza. Można w tym celu wykorzystać książeczkę *Z Chrystusem przez życie*.

§ 40

Należy podtrzymywać diecezjalny zwyczaj obchodzenia pierwszej rocznicy przyjęcia chrztu, połączonej ze specjalnym błogosławieństwem dzieci.

Zakończenie

§ 41

W sytuacjach, które nie zostały rozstrzygnięte w treści *Instrukcji*, jak również w sytuacjach istnienia wątpliwości, co do zasad stosowania powyższych norm, duszpasterz powinien kontaktować się z Wikariuszem Biskupim ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów.

§ 42

Niniejszy dokument obowiązuje od dnia 8 września 2017 roku.